

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

22e jaargang nr. 17

27 april 1969

administratie

postbus 114, Utrecht

tel. 030-24641

postgiro 58 t.n.v. Woord van de Week

abonnementsprijs voor Nederland, andere
E.E.G.-landen, Suriname, Curaçao en de
Antillen f 7,50 per jaar

Overige landen f 12,50 per jaar

losse nummers f 0,50

verschijnt wekelijks

Echtscheiding

Het zal U opgevallen zijn, dat er in de laatste jaren steeds meer aandacht wordt besteed aan het vraagstuk van de echtscheiding en aan de rechtsregels, die op echtscheiding betrekking hebben. Dat is ten dele te verklaren omdat de minister van justitie heeft toegezegd, nog in de loop van dit zittingsjaar bij het parlement een wetsontwerp te zullen indienen, door middel waarvan t.z.t. ons echtscheidingsrecht zal moeten worden veranderd.

Het zal zeker de moeite waard zijn om tegen die tijd uitvoerig stil te staan bij een dergelijk wetsvoorstel. Per slot van rekening dateert het huidige nederlandse echtscheidingsrecht van 1838! Mensen en omstandigheden van nu zijn wel volstrekt onvergelykbaar met die van toen. Maar in afwachting van het nog niet ingediende ministeriële ontwerp van wet, hebben tal van dag-, week- en damesbladen zich nu reeds over dit onderwerp gebogen; de televisie en de radio hebben er aandacht aan besteed. De oorzaak van al die belangstelling ligt m.i. vooral in een zekere klimaatwisseling, die zich in ons land heeft voorgedaan. Werd in vroeger jaren echtscheiding vooral gezien als een kwaad, een maatschappelijk en een godsdienstig kwaad, men denkt nu over deze zaken genuanceerder. Voor de gemeenschap, de kollektiviteit is echtscheiding nog steeds een kwaad, een minder gunstige situatie, omdat daardoor de basis van de maatschappij, het huwelijk, nu eenmaal aangetast wordt. Voor de enkeling echter, voor de individuele huwelijkspartner, kan het aanzienlijk kwader zijn, het huwelijk in stand te houden, dan de definitieve breuk van een echtscheiding te aanvaarden.

Als we de mentaliteitsverandering in ons land, — maar beslist ook elders in de wereld —, zouden proberen te verklaren, is dat in kort bestek ondoenlijk. Maar in elk geval zien we op dit moment een grotere bereidheid dan vroeger, om tegemoet te komen aan het verdriet van enkelingen, zelfs als dat misschien tegen het algemene beginsel in zou lijken te gaan. Enerijds blijven we natuurlijk erkennen, dat in principe huwelijken worden gesloten voor het leven; maar anderzijds wil men hen, die in een mis-

lukt en hopeloos geworden huwelijk gevangen zitten, toch meer mogelijkheden bieden, uit elkaar te gaan.

In het begin van deze aprilmaand 1969 is ook door het Humanistisch Verbond een nieuw geschrift over echtscheiding gepubliceerd. Dit rapport is opgesteld door een speciale echtscheidingskommissie van de humanistische stichting Socrates. Misschien heeft U er inmiddels al van gehoord want zowel in de kranten als op de televisie is er aandacht aan besteed. Nu wil ik iets meer vertellen over de achtergronden van dit laatste humanistische echtscheidingsrapport. Om te beginnen: de publikatie van het rapport betekent niet, dat hier *de* mening van *het* Humanistisch Verbond vastligt. Binnen het H.V. bevinden zich omstreeks 15.000 leden, die lang niet allemaal dezelfde opvattingen koesteren, ook niet over echtscheiding.

Het is een rapport van een groepje juristen, die meenden zo duidelijk en voor hun gevoel zo humanistisch mogelijk, stelling te moeten nemen ten opzichte van een moeilijk onderwerp als echtscheiding en echtscheidingsrecht. Het is bovenal een radikaal rapport geworden, radikaal in die zin, dat hier *de* poging is gedaan een nieuw en konsekvent systeem van echtscheidingsrecht te formuleren, zonder tegelijk halve en hele terugkrabbende maatregelen mede op te nemen.

Achter de inderdaad radikaal aandoende stellingen van het rapport staat, laat ik dat vooropstellen, een uitgesproken levensovertuiging: meerderjarige nederlandse mannen en vrouwen zijn volwassen, mondige mensen, óók wanneer ze een verzoek tot echtscheiding hebben ingediend. De burgers moeten dan ook, — en dat geldt evenzeer voor de wetgever —, als volwassen en mondig worden beschouwd. Het gaat niet aan, volwassenen tegen hun zin tegen zichzelf te willen beschermen. Evenmin is het juist, hun echtscheidingswens te bemoeilijken door remmende en rekkende wetsbepalingen, zoals nu gebeurt.

Het kan best zijn, dat U dit wel een aardig uitgangspunt vindt in theorie, maar dat U toch meent, dat het ook rijkelijk naïef is... Ik weet

In de loop van deze week verschijnt:

Humanisme

Ook uw kijk op het leven ?

door C. H. Schonk

Een boekje over het humanisme waarop lang is gewacht. In eenvoudige, heldere taal zet de schrijver de humanistische principes en de humanistische kijk op het leven uiteen.

Prijs f 4,50

Uitsluitend bestellen door storting of overschrijving op postrekening 30.49.60 t.n.v. Humanistisch Verbond, Utrecht.

het, niet alle mensen zijn, — helaas —, echt volwassen en niet alle mannen en vrouwen willen werkelijk hun verantwoordelijkheid dragen. Maar de commissie heeft de mondigheid als uitgangspunt gekozen; op grond van dit beginsel meent het rapport, dat de echtscheidingsmogelijkheden aanzienlijk verruimd en vereenvoudigd zouden moeten worden. Heel kort geformuleerd komen enkele belangrijke punten uit het rapport hierop neer, dat:

1. als beide echtgenoten het willen, een verzoek tot echtscheiding zonder meer zou moeten worden toegewezen; en
2. als één van de echtgenoten de wens tot echtscheiding te kennen geeft, ook aan dat verzoek zou moeten worden voldaan. Alleen zou in dat geval een wachtperiode van bv. een jaar ingevoegd moeten worden, om te voorkomen dat de andere echtgenoot volstrekt overrompeld wordt door het éézijdige echtscheidingsverzoek van zijn/haar huwelijkspartner.

Over het eerste punt is iedereen het wel ongeveer eens. Maar speciaal het laatste voorstel m.b.t. de eenzijdige echtscheidingsmogelijkheid klinkt, ik herhaal het *nóg* eens, radikaal. Daarom wil ik er nog dit van zeggen:

Als een speciale commissie van, laten we ze nu maar gerust deskundigen noemen, een rapport schrijft over een onderwerp als echtscheiding, wordt dat een abstrakt, een theoretisch geschrift. Er wordt geschreven over echtscheiding in het algemeen. Maar als U en ik er samen over praten, of er de gedachten over laten gaan, dan denken we niet aan die abstrakte rechtsregels. Nee, dan zien we voor ons de ongelukkige situatie waarin een van onze vriendinnen terecht is gekomen. Of we denken aan onze zoon, die helaas in z'n huwelijk niet heeft gevonden, wat hij en wij hoopten. Of we denken misschien aan onze eigen situatie, waarover we met geen mens ooit hebben gesproken, maar die als lood weegt op ons dagelijks doen en laten...

Daárom is het zo moeilijk een rapport, als nu verschenen is, te bespreken in de krant, of te behandelen voor de televisie; de lezer of de kijker heeft een zeer concreet en dikwijls pijnlijk geval voor ogen... maar de schrijvers van het rapport probeerden een juridisch sluitend systeem te maken, dat misschien voor de komende 50, 100 jaar een rechtvaardiger echtscheidingsrecht zou kunnen vormen.

In het H.V.-rapport staat ook, dat in de toekomst geen recht op alimentatie zou moeten bestaan. Met andere woorden gezegd: dat niemand aan het feit, dat zij (het gaat immers vooral om de gescheiden vrouw), aan het feit, dat ze eens getrouwd was met een bepaalde man, het recht zou moeten kunnen ontlenen, uitsluitend daarom door de vroegere echtgenoot voor het verdere leven onderhouden te worden.

Er zullen wel weer mensen zijn, die rillen, als ze dit lezen en ik weet nu al hoe verontwaardigd ze deze stelling van de commissie zullen willen bestrijden. Maar als U nu even verder wilt lezen, en als U dat ene speciale geval waaraan U dacht even uit het hoofd wil zetten, bent U het er dan in beginsel niet mee eens, dat het onjuist en ook onwaardig is, dat de man maar blijft betalen en de vrouw maar blijft geld ontvangen van haar ex-man, ook al zijn die twee allang niet meer getrouwd?

Tja, zult U zeggen, dat vind ik eigenlijk ook wel, in principe is het niet juist... maar die vrouw kán anders eenvoudig niet leven. Ze kán geen baan vinden, want haar vooropleiding is onvoldoende; of zij kan geen baan krijgen voor halve dagen, en zij moet toch voor de kinderen zorgen. Of ze is nu al boven de 40 jaar oud en dan wil geen enkele werkgever haar meer in dienst nemen. Of, — en dat klinkt wel kwaadaardig, maar het wordt vaak gezegd —, die man wou toch een ándere, een jongere vrouw! Nou laat-ie dan maar betalen...

Natuurlijk heeft de commissie al deze zaken ook bedacht en besproken en daarom heeft ze in het rapport een uitzonderingsregel voorgesteld. Maar de commissie meent dat het een juist en konsekwent standpunt is, dat niemand een alimentatierecht zou moeten kunnen ont-

Liefde

Gezegend, wie het leven kan begrijpen,
Omdat een droom zijn ogen heeft verklaard;
Al mocht der liefde vrucht hem nimmer rijpen,
Beklaag hem niet: hij heeft zijn oogst gegaard.

Want liefde is niet: begerig te beleven
Met jonge mond en blij-onstuimig bloed;
Maar needrig-bereidwillig weg te geven
De diepe volheid van een vast gemoed.

Wie dit verwierf, hem bleef geen poort gesloten;
Wie dat vermocht, leefde genoeg op aard.
Hij is gezegend onder zijn genoten,
Wien zaad van leed tot vreugd blijkt

opgeschoten,

Omdat een droom zijn ogen heeft verklaard.

Annie Salomons

lenen aan een ontbonden huwelijk.

Dit alles betekent natuurlijk niet, dat de commissie meent, dat een gescheiden vrouw zonder middelen van bestaan zou moeten zijn. Helaas is het in onze huidige maatschappij nauwelijks mogelijk, dat een gescheiden vrouw door middel van arbeid in haar levensonderhoud kan voorzien. Daartoe ontbreken helaas nog vele voorzieningen en soms ontbreekt ook gewoon de goede wil. Het is dringend nodig, dat in de nood van deze groep gescheiden vrouwen wordt voorzien, bv. door een royale uitbreiding van de sociale wetgeving of door het instellen van een huwelijksverzekering, maar dat is een heel andere kwestie.

Met het uitgangspunt van geen-alimentatie-recht-behalve-in-uitzonderingsgevallen, heeft de commissie als het ware vooruit willen lopen op een toekomstige, andere maatschappij, een maatschappij waarin vrouwen en mannen niet alleen gelijkwaardig zullen zijn, maar ook gelijke kansen zullen hebben.

De 45-jarige gescheiden vrouw, die nú moet zien rond te komen van een klein bedrag, is daarmee niet geholpen. Ik weet het. En evenmin de 32-jarige gescheiden vrouw, wier vroegere man het heeft laten afweten zodat ze geen cent ontvangt van hem...

Maar, als er nooit wordt gedacht en geschreven over de maatschappij van de toekomst, als er nooit een visie wordt gegeven op de man/vrouw/verhouding-straks, als nooit een proeve wordt gemaakt voor een toekomstig rechtsysteem, dan zullen we altijd blijven steken in tijdelijke oplossingen en lapmiddelen!

Ik hoop, dat U het echtscheidingsrapport van de humanistische stichting Socrates zult willen lezen, als een duidelijk, consequent voorstel voor toekomstig echtscheidingsrecht, waarin tussen de regels door een visie zit verwerkt op een toekomstige maatschappij van volwassen, mondige mensen, mannen en vrouwen tussen wie niet meer wordt gediskrimineerd.

M. Rood-deBoer

De Stichting Humanisties Jongeren Centrum organiseert dit jaar drie zomerkampen.

1 kinderkamp (10 t/m 12 jaar) te Helvoirt N.B. (volgeboekt)

2 jeugdkampen (13 t/m 15 jaar) te Wijlre, Z.-Limburg.

30 juni t/m 10 juli 1969 (volgeboekt) en van 30 juli t/m 9 augustus 1969, prijs f 110,—. (Nog enkele plaatsen vrij)

Inlichtingen: Stichting Humanisties Jongeren Centrum,

Kommissie Kampwerk,
Postbus 2332,
Utrecht

Uw alleen zijn is ook onze zorg

Voor hen, die in hun eigen omgeving niet slagen in het vinden van een huwelijkspartner functioneert onder verantwoordelijkheid van het Humanistisch Verbond de

CORRESPONDENTIEKRING
VOOR HUWELIJKSCONTACTEN.

Nadere inlichtingen: Postbus 210 - Utrecht.
Graag 60 ct aan postzegels voor antwoord insluiten.

De Humanistische Stichting „Socrates”

Deze stichting, die tot taak heeft om de doordenking van de wetenschappelijke en culturele achtergrond van het moderne humanisme te bevorderen, heeft in de loop der jaren een aantal rapporten uitgegeven, die stellig belangstelling verdienen.

Nu ook het rapport „Echtscheiding” is verschenen, is er alle reden om voor deze rapporten uw aandacht te vragen.

Het zijn:

6902	„Echtscheiding”. Rapport van de commissie, ingesteld na de conferentie over de echtscheidingsproblematiek (zie 6601)	24 blz. f 2,50
6601	„Humanisten over echtscheiding”. Voordrachten gehouden tijdens een juristenconferentie.	32 blz. f 1,80
6804	Het gezag.
Verslag van twee conferenties over dit onderwerp.	40 blz. f 2,25
6801	Humanisme en Arbeid.
Rapport van een commissie, die hiervoor was ingesteld.	54 blz. f 4,50
6702	De Aanstootgevers.
Rapport uitgebracht door de commissie „het mensbeeld in de moderne literatuur”.	32 blz. f 3,25

U kunt deze rapporten bestellen door storting of overschrijving op postrekening 30.49.60 t.n.v. het Humanistisch Verbond te Utrecht.

Nachtegaal

Tegenover mij zit een Japanse nachtegaal. Tot nu toe heb ik niet geweten, dat die beesten echt bestaan, ik dacht dat ze alleen verzonnen waren om sprookjes over te maken, maar nu weet ik, dat met deze naam werkelijk levende vogeltjes worden aangeduid. Het is een uitermate beweeglijk diertje. De weinige ogenblikken, dat het beest op hetzelfde stokje blijft zitten, pikt het driftig links en rechts in zijn veren. Een enkele keer zingt het zoals men van een nachtegaal mag verwachten. Maar het grootste deel van zijn tijd besteedt het om van het ene stokje in zijn kooi op het andere te springen. Na aandachtige waarneming ben ik tot de conclusie gekomen dat het dier uitermate nerveus is. Dat zou ik waarschijnlijk zelf ook worden, als ik mijn leven in een kooi moest slijten en dan bovendien nog verondersteld werd daarbij te zullen zingen.

Dit brengt mij tot verdere overwegingen. Zou die nachtegaal eigenlijk wel zingen? Zouden de geluiden die hij maakt niet gewoon wanhoops kreten zijn die wij, grofbesneerde en perverse mensen, alleen mooi vinden omdat het dier nachtegaal heet? Zoals wij ook zo vaak iets mooi of belangwekkend vinden, alleen omdat het in een museum hangt?

En als het juist is, dat de geluiden die vogels maken iets hebben te doen met een gewenste echtvereniging, dan kan men hier wel spreken van de afschuwelijkste frustraties.

Nooit heb ik nog een kooi of volière met mussen gezien. Deze onopzettig geklede dieren die ook niet opvallen door het maken van ongewone en ingewikkelde geluiden, worden niet gevangen in slagnetten en opgeborgen in hokken. Hieruit kunnen wij wat leren: kleedt u eenvoudig en spreek niet te veel. Zalig zijn de armen van geest en slechts de bezitlozen zijn waarlijk vrij. „Mits zij in de gevangenis zitten”, voegt Oscar Lier er aan toe.

Uiteraard wil ik geen pleidooi houden voor een algemene verarming, want daarvoor is de mensheid gewoonweg nog niet rijp. Niettemin gaat die verarming met of zonder onze medewerking gestadig haar gang. Gesteld dat gij in een lang en werkzaam leven zeg duizend gulden hebt overgespaard. De geldontwaarding bedroeg dit jaar 7%. Dit betekent dat gij op oudejaarsavond nog slechts f 930,— bezit. En als het zo doorgaat een jaar later nog f 865,—. Enzovoort. Het koninkrijk der Nederlanden echter, dat aan het begin van dit jaar laten wij zeggen 'n schuld had van f 20.000.000.000,— wordt er 'n kleine anderhalf miljard beter van. Het betaalt zijn schulden in besnoeide munten af, voorzover

het geld niet elders is geleend.

Vroeger ging er nog wel eens een land bankroet. Dat gebeurt tegenwoordig niet meer, of steeds. Wie een jaar of 10, 15 geleden duizend gulden in een oude kous had, heeft de koopkracht tot de helft zien dalen. De uitkering bedraagt 50%.

In dit licht gezien is het niet zo vreemd dat zoveel mensen zich boos maken over de overheid, de staat, de gestelde machten, de regentus of in welke vorm de behendige financiers aan den volke verschijnen. Zij die het voor het zeggen hebben matigen zich bovendien de bevoegdheid aan ons voor te schrijven hoe wij ons moeten gedragen. Ach, de in het grijs geklede mussen zoals wij die maar wat stiekum voor zich uitsijlen, hebben daar allemaal niet zoveel last van. Maar die anderen, de kleurkanaries en de Japanse nachtegalen en de parkieten, die vliegen geregeld tegen de tralies, c.q. lopen met de kop tegen de muur.

U weet wat hiervan de gevolgen zijn: optochten alom, opgeheven vuisten, opgestoken borden, ingegooide ruiten, afgezette partijsecretarissen, omgeworpen automobielen, verbrande panden. Maar U weet ook dat de verantwoordelijke handhavers van de orde dit niet nemen, niet kunnen nemen. Al dat opheffen, opsteken, opstoken, ingooien, afzetten en boe-roepen dient binnen de perken te blijven. Daar komen de ordehandhavers al aan. De nachtegalen en parkieten worden er nog verdrietiger van. Zij roepen luider en van louter balsturigheid zoeken zij nog andere middelen om de tegenpartij in de gordijnen, respectievelijk op de kast te jagen. Zij overdekken het hoofd met haar aan alle kanten „Bah!” roepen de machtigen. „Goed, dan kleden wij ons uit”. „Mag ook niet”.

Gisteren zat ik niet tegen over maar naast die Japanners. Het was middag en zeer stil. Een boek rustte op mijn knie en een aangename loomheid beving mij. De Japanner zag dat mijn ogen toevielen en dat mijn kin op mijn das zakte. Hij staakte zijn neurotisch gehip van stok naar stok en begon op een gemene manier krijsend zijn onlustgevoelens uit te snerpen. „Hou je snavel”, schreeuwde ik, op mijn beurt gepijnigd. „Pardon, ik zong als een Japanse nachtegaal. Ik ben creatief, ik ben ludiek, ik...” Toen heb ik hem toegedekt met een doek. Dat is natuurlijk ook geen oplossing. De enige manier om hem stil en rustig te krijgen is: de televisie aan zetten. Daar kan hij uren naar kijken. Zouden we die kant opmoeten?

H.H.

Radiolezingen:

Hilversum I

4 mei 1969 — 9.45-10.00 uur: H. Lips, „Denkend aan de dood kan ik niet slapen.”

11 mei 1969 — 9.45-10.00 uur: Chr. Hennekes, Echt leven.